Учѣте ся брати мои
Думайте читайте

И чужому научайтесь
Свого не цурайтесь.

СВОБОДА

„Въ своей хатѣ своя правда

И сила и воля"
Шевченко.

ЧАСОПИСЬ ДЛЯ РУСКОГО НАРОДА ВЪ АМЕРИЦѢ И ОРГАНЪ „РУСКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА".

Рôкъ III. | Шамокинъ Па Четвергъ 1-го Августа 1895. | Число 21.

Шамокінъ 1 серпня.

Въ попереднôмъ числѣ сказали мы, що съ поворотомъ до краю першôго організатора Амер. Руси потерпѣла дуже організація и церковна и народна. На велику скалю роспочата будова церквей по всѣхъ мѣсцевостяхъ, де було поселилось больше число Русинôвъ, потребовала и великого накладу и людей, котрѝ-бы розумно, вытревало и солідно переводили розпочату роботу. Такихъ людей небуло. Жонатыхъ священникôвъ не посылано — безженныхъ мало було, а вдôвцѣ зъ осиротеными родинами не дуже спѣшили ся. Народъ потребувавъ конечно своихъ священникôвъ и спроважувавъ ихъ зъ УгорскоиРуси. Величе число нашихъ Братôвъ въ Христѣ прибуло до Америки. Ихъ прибуте до Америки, до свого рôдного народу, котрый выдерь ся зъ пôдъ гнету мадярского и осѣвъ въ вôльнôй Америцѣ, могло-бъ було принести не тôлько тому бѣдному народови колосальнои користи, але булобъ стало силою вôдживляючою тыхъ братôвъ, що стогнуть пôдъ ярмомъ мадярскимъ. Розумно понята місія культурно-національна, організація всѣхъ силъ рускихъ на пôдставахъ чисто національныхъ була-бъ безперечно до нинѣ великѝ корысти принесла.

Та що-жь ся стало? Мы завели сварки старокраевѝ. Почались особистѝ лайки, безъ чого Русинъ не въ силѣ обôйти ся, почались уганяня за почестями и синекурами, въ родѣ лѣпшихъ парафій — почались сварки на тематъ языка, на тематъ самостôйности и приналежности до великои, вспôльнои нації рускои, а найважнѣйшѝ справы: церковнѝ и народнѝ лежать облогомъ. Церкви задовженѝ переходили навѣть на власнôсть латиньскихъ епископôвъ, або декуды позлишились и до нинѣ не выплаченѝ. Духовеньство по нинѣ: „schwebt in der Luft" — роспочата народна робота спôлкова роспалась. Народъ шукавъ помочи по Jednot-ахъ и другихъ чужихъ товариствахъ, а заложене товариство „Соединеніе" всѣхъ братствъ" не вôдповѣло свои цѣли и не могло вôдповѣсти. Оно не стало на тôмъ трѣвкôмъ ґрунтѣ, що силою притягаючою лучить всѣхъ братôвъ въ едну родину, хоть-бы и за широкимъ океаномъ, — а такій ґрунтъ се идея чисто народна, безъ нѣякои закраски партійнои — се зрозумѣне потребъ и економичного положеня нашого робôтника по середъ другихъ вже давно розумно органѣзованыхъ націй. Сама цѣль гуманитарна — вспомагане на случай смерти не зважe нашихъ братôвъ въ одно крѣпке тѣло, ему все одно де будь належати — въ прочимъ вôнъ робôтникъ, глядить тамъ користи, де ему больше дають еи. Тотѝ и ще другѝ причины выкликали завязане тов. „Союзъ"; а завязане сего товариства було найприроднѣйшимъ проявомъ вôдносинъ нашихъ Товариство оперте на тлѣ чисто народнôмъ, зъ задачею економічною, культурною увзглядняючи велику задачу нашу — а се и духову и матеріяльну лучнôсть зъ батьковщиною не могло не знайти приклонникôвъ тыхъ ясныхъ идей, чого доказомъ масовый взрôстъ товариства. Если ще разъ поглянемо на нашу народну справу, — мусимо зъ задоволенемъ глядѣти на еи поступъ, опертый на непохитныхъ основахъ, а справы церковнѝ, що справдѣ лежать до нинѣ облогомъ, лишаемо благоразумѣнію з-ѣздови священникôвъ, що вôдбуде ся въ день 6 серпня с. р. въ Скрентонъ. Мы зô своей стороны не пôдносимо наразѣ нѣякихъ гадокъ, не ставимо нѣякихъ наразѣ постулятôвъ въ тôй такъ важнôй справѣ, сподѣемось, що зôбранѝ священники поставлять яснѝ постуляты, поведуть рѣчь такъ, що се принесе користь для нашои осироченои церкви въ Америцѣ.

Д-ръ Олеськôвъ въ дорозѣ до Канады.

Нашѝ люде найлѣпше знають, якъ то легко покидати рôдну землю и пускати ся за море шукати хлѣба. Але щожь голодъ великій панъ. А власне той великій панъ, голодъ пануе вже вôдъ кôлкохъ лѣтъ въ Галичинѣ и чимъ разъ больше взмагае ся. Нашѝ бѣднѝ хлѣборобы продають ту землю, яка ще осталась, що незабрали жиды и еґзекуторы податковѝ — и тисячами вандрують до Бразиліи. Емміґраціи спинити нѣхто не въ силѣ, бо и нащожь спиняти. Держава, котра не въ силѣ була зарадити нуждѣ селянъ — та держава не въ силѣ бы выкормити тысячи жебракôвъ, она въ прочѣмъ мае вôйско до прокормленя. Впрочѣмъ и право позволяе еміґровати, якъ хто выслуживъ въ вôйску и заплативъ податокъ. Аґенты, котрѝ перевозять нашихъ людей до тои нещасливои Бразиліи — въ найнегôднѣйшій способъ выкористовують нашихъ бѣдныхъ братôвъ. Обдирають ихъ зъ сорочки и завозять, мовь робучу худобу на мѣсце. Нашѝ люде не звыкли въ такôмъ горячи, якъ тамъ есть жити и падають мовь солома. Якъ хто останесь въ живыхъ — то мусить тяжко працювати за лиху страву и за нôчлѣгъ въ будѣ,

Помѣжъ нашими патріотами въ Галичинѣ, знайшовъ ся ледви оденъ розумный и щирій чоловѣкъ, Д-ръ Олеськôвъ, професоръ рôльництва въ учительской семинаріи въ Львовѣ, чоловѣкъ дѣйсно ученый — котрый власными коштами выбераесь до Канады, що-бъ провѣдати докладно, чи неможь бы нашихъ людей скеровати вмѣсто до Бразиліи, до Канады. Експедиція сего дѣйсного патріота принесе великѝ користи, бо якъ довѣдуемось вôдъ нашихъ людей, що тамъ були — суть тамъ всякѝ даны, котрѝ промовляють за будучою еміграціею, нашихъ людей до Канады. Повторяемо зъ натискомъ еще разъ, що Д-ръ Олеськôвъ выбравъ ся власнымь коштомъ въ такъ далеку и въ такъ важныхъ цѣляхъ — подорожь. А стôлько въ Галичинѣ товариствъ патріотичныхъ, а стôлько людей безупину, горлають на тематъ добра народу.

Власне нинѣ всѣдае Д-ръ Олесковъ на корабель.

Щиро, не лукаво повитаемо Тебе свѣтлый мужу, на вôльнôй Американьской земли. Мы понимаемо патріотизмъ, такъ, якъ Ты его понимаешь, въ насъ знайдешь и щирыхъ послѣдувателѣвъ Твоеи высокои идеи и не лукавыхъ товаришôвъ.

Американьскѝ Русини

„POLAK W AMERYCE"
въ полеміцѣ зъ „Рускимъ Американьскимъ Вѣстникомъ".

Ще въ памяти намъ сяжнистѝ статѣ „Polak-a w Ameryce" пôдъ заголовкомъ „Unici w Ameryce" — „Рускій Амер. Вѣстникъ" старавъ ся опровергнути деякѝ твердженя брата поляка и выкликавъ зъ его стороны реплѣку. Мы зовсѣмъ не вдавались-бы въ полеміку-бо се зовсѣмъ не наша рѣчь, але годѣ намъ не выступити въ оборонѣ чести народно', котру братъ полякъ такъ дуже оскорбивъ. Вже въ кôнцевыхъ словахъ полеміки пише „Polak w Ameryce" слѣдуюче:

„Въ кôнци пише „Вѣстникъ", що одною зъ найголовнѣйшихъ задачъ Русинôвъ, що прибули до Америки — се старане ся о пôднесене власного морального и матеріяльного быту, збогаченя ся и помôчь братямъ въ старымъ краю. Були бы се вельми гарнѝ замѣры, колибъ ихъ Русини докладно понимали. О пôднесеню моральности и умыслового ровеня у Русинôвъ при теперѣшныхъ вôдносинахъ не може бути и бесѣды. Се есть тôлько пусте балакане и нѣчого больше. Приглянемо ся лише рускимъ парафіямъ а, не дуже ними збудуемось. Если не помыляемось, то звынятхомъ двохъ, а найбôльше трохъ парафій — нема въ нихъ школъ, а если кто зъ Русинôвъ здобуде ся на посылане своихъ дѣтей до школы — то посылае ихъ до публичнои. Дѣти дичѣють, ростуть безъ науки и выховання и дуже часто темнотою перевысшають навѣть своихъ родичѣвъ. Моральнôсть помѣжъ досить значною частею Русинôвъ не есть такожъ надто велика; гулятика, роспуста, марноване зароблѣныхъ грошей, практыкують ся у нихъ частѣйше, якъ у другихъ народностей и въ наслѣдокъ сего не доходять до маетку. Такожь помôчь для братôвъ въ старôмъ краю зле понимають Русини, бо уважають за пôдставу се, що за высланѝ зъ вôдси гроши, спроваджують ихъ до Америки, и не дбають о се, чи они знайдуть ту роботу — чи будуть нараженѝ на голодъ и нужду.

Се докладный переводъ слôвъ однои зъ найповажнѣйшихъ часописей польскихъ въ Америцѣ. Тенэрь цѣлои статѣ дыше бутною зарозумѣлостію, Читаючи тѝ слова здаесь, що находимось не въ вôльной Америцѣ, але пôдъ панованемъ давнои Польщи, коли то братя Поляки давали науки намъ — се-бъ то своимъ пôдданымъ, своимъ менчимъ братямъ. Але розберѣмъ коротко наведену статію..

„Вѣстникъ пôднѣсъ задачу Русинôвъ що — до морального и матеріяльного пôдвигненя свого народу, — „Polak w Ameryce" вôдмовляе Русинамъ здôбности до переведеня сей задачи и каже: що се при теперѣшныхъ вôдносинахъ впрость не можливе. Мы такого твердженя нѣякъ не сподѣвали ся вычитати въ польской часописи. Се крайна зарозумѣлôсть, котрои мовчки поминути годѣ. Щобъ пôднести когось матеріяльно и морально, мусять бути два чинники: матеріялъ, котрый до сего надававбы ся и силы що посѣдають въ собѣ и

SVOBODA

(LIBERTY.)

Weekly Paper

The only Russian political Newspaper published in this Country; circulating in all parts of the United States and Canada, wherever the Russian language is spoken.

Published at 144, South Franklin str; Shamokin, Pa. of each week by the Svoboda Publishing Co.

ADVERTISING RATES:

One inch per annum...$ 10.00
„ „Six months. „ 6.00

All comunications should be addressed to:

„Svoboda“ Printing Office
144 S. Franklin, str,
Shamokin, Pa.

Предплата рôчна 2.00
До старого краю...... 3 злр.

Вcѣ дописи и грошѣ просимъ высылати пôдъ адресу:
To "Svoboda" Printing Office
144 S. Franklin, str.
Shamokin, Pa.

Нашъ газета выходить що тыждня въ Четверъ.

Entered the post office at Shamokin, Pa. as second class mail matter.

моральну силу и способности и свѣдомôсть повну поставленои задачи. И одно и друге у насъ знайде ся. Матеріялъ. то се нашъ бѣдный але чесный народъ, котрый становить силу головну кождои нації, — а чинники, що мають его двигати, се нашѣ священники, котрѣ мають унїверзитетске образоване и свою высоку задачу вповнѣ розумѣють. Наша суспôлность въ Америцѣ складаесь выключно зъ народу, що зъ браку хлѣба привандровавъ зъ Галичины, або зъ угорской Руси. Нашѣ священники се люди, що леґальною дорогою высланѣ своими Ординаріятами повнять свою задачу безъ нѣякихъ скандалôвъ! Ваша суспôльнôсть, панове поляки — то рôвножь бѣдный и чесный народъ, що гнетеный и економічно и полїтично заробляе чесно на кавалокъ хлѣба. Але хтожь ваша интелиґенція?— Не кажемо вся. Чижь невидите вы тыхъ збанкрутованыхъ шляхтичôвъ, що промарновали батькôвске майно, спаслись утечею въ Америку и лишь ганьбу приносять вашому имени! Чижь они способнѣ подносити вашъ народъ? Хтожь вашѣ священники? (некажемо всѣ борони Боже!) Не будемо вже шукати тыхъ дорôгъ, якими они знайшлись въ Америцѣ — не будемо пытати ся за ихъ образованемъ, не будемо глядѣти за ихъ высокою моральною вартостію — про нихъ можна цѣлѣ шпальты читати въ вашихъ часописяхъ, если бы лишь хто мавъ терпеливôсть и интересъ читати усѣ тѣ бруды, якихъ повно у вашой журналистыцѣ — чи и тіи способнѣ у васъ пôдносити народъ морально и матеріяльно? Хтожь лишаесь? Невелике число правдивыхъ слугъ Божихъ, не велике число, вже ту въ Америцѣ вырobленой интелиґенціи, котра походить зъ народу — ось и все. А тотѣ одиницѣ, то ще замало для того великого числа Полякôвъ, котрѣ жиють въ Сполученыхъ Державахъ. Medice, cura te ipsum, оживись силою моральною самъ, а вôдтакъ зможешь зъ отвертымъ чоломъ братови вытикати блуды, але тôлько по братньому, тôлько на пôдставѣ „pares cum paribus,“ бо братъ не дитина, не сынъ, але братъ повнолѣтный, що розумомъ, выхованемъ, и образованемъ ничимъ нижше не стоитъ вôдъ тебе. — „Polak w Americe“ кидае въ очи рускому народови замѣтомъ, немовъ бы вôнъ найбôльше не моральнымъ, найбôльше запивавъ ся, зъ помѣжъ усѣхъ прочихъ народôвъ и черезъ то не въ силѣ маетку доробитись. Або авторъ нашого народу не знае, а якъ знае то говорить се зъ непростимои злобы и въ злôй вѣрѣ. На сей тяжкій закидъ, мы уважаемо за невмѣстне вôдповѣдати, але вôдсылаемо автора до статистики збродень рôжныхъ, якѣ дѣють ся въ Америцѣ — а тамъ здаесь збродняри всякого рода поклясефікованѣ и пôсля націоналностей. Навѣтъ и помôчь нести матеріяльну нашимъ братямъ на батькôвщинѣ мы не въ силѣ, бо мы и сего не понимаемо.

Панове Поляки — мы вôдъ васъ певно не будемо вчитись, бо навчили-бысьмо ся больше бляди, якъ дѣлъ. Вы вже тôлько лѣтъ въ Америцѣ, позакладалисте стôлько „Zwiazkow“ зъ тôлько „Lig“ патріотичныхъ, про котрѣ сами говорите, що се одна велика бляґа — а про найжизненнѣйшу справу — про дôмъ еміграційный у васъ ще не заносить ся. И вы вмѣете спомагати своихъ братôвъ, котрѣ ту приходять — и вы имъ сей часъ вышукуєте роботу, щобъ не терпѣли голоду и нужды. А скôлько-жь то сотокъ людей вашихъ вертае опять зъ бруку нюйорского до Европы не знайшовши нѣякой помочи — нѣякой порады.. Мы се говоримо на пôдставѣ фактôвъ, о котрыхъ дуже добре знаете — а навѣтъ одинъ зъ такихъ фактôвъ наведемо за вашою таки польскою газетою зъ Філядельфіи зъ дня 31 мая с. р.:

„Въ минувшôмъ тыжни вôдослано зъ New-York-у назадъ до Европы 160 полякôвъ, що недавно приѣхали за-для недостатку опѣки надъ ними, для недостатку представителя Поляка, котрый бы ихъ поінформовавъ и промовивъ за ними. Скôлькожь то стратъ понесли тѣ бѣднѣ люде, а навѣть и мы, бо булибысьмо сильнѣйшѣ о 160 добрыхъ робôтникôвъ. Подумайте о ихъ нещастю, терпѣняхъ и понесеныхъ стратахъ. Може цѣлыми роками працювали, щобъ усклaдали грôшь на подорожь — прибули въ кôньци по тяжкôй подорожи — а ту безмилосердный урядникъ, найчастѣйше жидокъ, що говорить по польски взбороняе имъ навѣть выйти зъ корабля!!.

Щожь вы на се скажете панове Поляки, котрѣ хочете насъ вчити, якъ мы маемо своимъ братямъ помагати? Мы прiймемо всяку раду, але безъ образы чести народной, безъ менторства, безъ шляхоцкой претенсіональности. Мы славяне повиннѣ выписати собѣ девѣзу: лучитись разомъ боронитись вспôльно противъ ворожихъ намъ елементôвъ — заступати выключно справы церковнѣ и робôтничѣ; стати на ґрунтѣ чисто демократичнôмъ, безъ кроплѣ примѣшки аристократичнои котра въ Америцѣ и нюха табаки не варта — лучитись разомъ на основах федераційныхъ, а тогды будуть зъ насъ люде — инакше згинемо въ Амерриканьскôмъ мори!.

Піяньство и его наслѣдки

Зъ Французского
перевѣвъ о. Ір. Грушка.

Днесь хтобъ сказавъ, або написавъ, що въ старôмъ краю нашъ людъ вôддаеть ся піяньству — тобъ я не явъ вѣры съ той одной и простой причины: що у краю горѣвки за дурно пити не дадуть. А понеже нашъ народъ днесь есть такъ убогій, що нема защо топки соли купити, отже тымъ больше на горѣвку гроша не мае и сей даромъ пити не може и се есть ложно: щобъ вôддававъ ся піяньству якъ се бувало колись за примусомъ злодѣевъ панôвъ и ихъ посѣпакъ за панщизьняныхъ часôвъ. Но наколи хочемо сказати колька слôвъ въ тôй справѣ, взглядно нашихъ братôвъ переселившихъ ся въ тую вôльну Америку, то рѣчь цѣлкомъ що инча, бо ту нашѣ люди, (некажу всѣ) вôддають ся піяньству — бо мають защо.

Нѣмъ приступлю до обговореня самой рѣчи о котрôй подалисьмо заголовокъ мусимо сказати правду дорогимъ читателямъ, що мы тутъ не руководимось гадкою: мовь бы нашь народъ въ загалѣ вôддававъ ся пияньству, але наша мысль и слова суть скерованѣ до по одинокихъ нашихъ братôвъ, котрѣ люблять заглянути до килѣшка що дня такъ, що вôдъ пейды до пейды не мае ничь и за костъ ґаздыни зôстають довжнѣ вôдъ нового року до другого. Такимъ хочемо представити огидность піяньства и его страшнѣ наслѣдки и тымъ робомъ хочемо щобъ они опамятались и мали лѣпшій розумъ и не пхались живцемъ чортови въ руки и памятали на слова св. писанія: що пияки до царства небесного не перепхаються. Наколи зъ сальону такій выйде пяный и блукаесь по улицяхъ нѣмъ трафить тамъ, де мешкае або буває на бордѣ, то якъ можна щобъ той пияниця трафавъ до неба, до котрого дорога вуска и терниста.....

Одинъ славный француский докторъ „Gregoire написавъ въ тихъ дняхъ знаменуту свою розправу въ газетѣ калифорнійскій „L'union Nourelle“ о пияньствѣ и его злыхъ наслѣдкахъ. Я днесь хотячи прислужити ся своимъ дорогимъ краянамъ. взявъ за перо и перевѣвъ зъ французской мовы сю важну росправу ученого доктора на нашу рôдну, котра гласить ось такъ:

„Давно вже ученѣ люди застановлялись надъ смутными наслѣдками надужитя упиваючихъ трункôвъ, особенно надъ шкодливостію алкôголизму. Але нинѣ занимають ся тою справою живѣйше, щобъ спасти людскôсть вôдъ моральнои и матерiялнои загибели. Я постановивъ собѣ днесь за задачу: указати людямъ: якъ шкôдливо вплывае надужите трункôвъ на людскій мозоґъ, на здорове и скорочуе жите. Наколи чоловѣкъ лие въ себе часто упиваючѣ трунки усе йде до кишокъ, якъ до того шкôряного мѣшка и злѣ наслѣдки пияньства и надужитя алкôголизму дають ся вôдчувати и видѣти постепенно. На самъ передъ, тваръ пияка наберае дивного кольору, запаляесь и червонѣе, а опôсля надуваесь, варги розширяють ся, очи свѣтять ся дико и незвычайно. Се суть першѣ злѣи знаки здоротля и короткого житя невôльника алкоголизму и надмѣрного питя.

Въ головѣ пияка ще большій неладъ: думка думку наганяе, безпрерывно безъ всякои логичнои звязи и характеръ або успособлене кождого пияка значно тодѣ змѣняеть ся; сли по тверезому злôстный и безъ серця — то по пяному стаесь милосерным; скупець стаесь гойнымъ ажъ до марнотравности; гордый унижаесь и неразъ пôдъ лавою и засне. Кождый пяный есть скорый до розмовы, до выявленя секрету, особенно чужого — розмова оживлена слова наче самѣ безъ порушеня языка плывуть. Алькоголь выробляе ще и таке диво мѣжь американьскими братьми, що якъ пяный то неразъ буде говорити: по руски, по нѣмецки, по анґлійски, по словацки, по мадярски, а якъ тверезый то и слова не знае съ того всего (замѣчане переводчика). Опôсля мало-по малу фізіономія пияка змѣняесь и перемѣняесь въ глуповату, въ очахъ темнѣе, думки и слова суть безъ всякого змыслу и звязи и тутъ тратить ся ему совсѣмъ совѣсть або свѣдомôсть самого себе и съ чоловѣка створеного на образъ и подобе боже, стаесь скотина.

Тодѣ то въ пянôмъ станѣ органы руху, лишенѣ самѣ собѣ несповняють свои задачи правильно але, безправильно. Сли піятика йде дальше, тодѣ нещасный невôльникъ піяньства впадае въ тверду сонливôсть, его мозокъ сколочуесь, вôддыхъ стаесь що разъ то тяжшимъ, циркуляція крови стаесь поволѣйшою, въ кôнци пияниця есть безъ всякого чутя и гнилою колодою лежить МЕРТВЕЦКИ-ПЯНІЙ. Звѣстна се рѣчь, що черезъ піяньство богато любовникôвъ и поклонникôвъ чародѣйнои фляшки переносять ся легко зъ сего свѣта на тамтой зимовою порою; то есть замерзають на смерть. Горѣвка, особенно абсинтъ суть шкôдлившими и скорше упиваючими вôдъ вина. Мы видѣли одного молодого 24 рôчного воякa, котрый выпивъ троха больше якъ лѣтру горѣвки и по кôлькохъ минутахъ впавъ трупомъ. Теперь пригляньмо ся до чого може припровадити сильне надужите питя горѣвки. Горѣвка, каже ученый докторъ Либеґъ, не есть причиною нужды и убожества, але наслѣдкомъ. Илятія въ тôмъ выпадку робить той, хто добре собѣ жие, ѣсть добре, а потому выпе и горѣвки. Але наколи бѣдный робôтникъ черезъ свою працю не заробитъ на стôльки, щобъ мôгъ яко тако поживитись, тодѣ якась сильна потреба, якась непоборима сила пре его и тягне до горѣвки бô инодѣ нещасный забувае о своей щербатôй доли.

Але его здорове упадае скорымъ ходомъ и его жите скорочаеть ся не о годину, але о роки. Неразъ тому, що немае защо належито зѣсти и такъ набирати новыхъ силъ до працѣ, другій разъ тому, що горѣвка нищить его послѣднѣ соки до житя, троить кровь и такій ро-

бôтникъ працаесь въ великôй нуждѣ зъ тымъ свѣтомъ дуже а дуже передчасно. Тамъ, де робôтникъ не може навѣтъ на житя и свое прокормлене заробити, то піятика не есть причиною але наслѣдкомъ его нужды, бѣды и предвчаснои смерти. Але тамъ, де робôтникъ заробляе добре — напримѣръ въ Америцѣ и може выживити достаточно себе и родину, а притôмъ вôддаесь піяньству, тодѣ горѣвка есть не наслѣдкомъ, але причиною его нужды и бѣдности въ яку попадае. Черезъ піяньство псуе собѣ чоловѣкъ жолудокъ и кишки пересякненемъ алкоголю и иншими напитками, суть заслабі до принятя поживы, а жолудкова машина не може ей стравити и протое принятый покармъ не перемѣняесь въ кровь, и другі потребні соки до люцкого здоровля и житя, але кваснѣе, гние и повстае нестравнôсть, бôль головы, цѣлковите ослаблене тѣла, бракъ апетиту, убытокъ силы, знищене здоровля, скорочене вѣку-житя.

Але тутъ насуваеть ся на думку потреба зробити рѣжницю, мѣжь пянымъ чоловѣкомъ а піякомъ. Кождому прийдеть ся въ житю бути пянымъ и по кôлька годинахъ, коли вышумить зъ головы, чоловѣкъ знову приходить до себе и соромить ся, що му такъ стало ся, але піякъ щобы и мокъ въ горѣвцѣ день и нôчь, та ще му замало и якъ не пе день два або три — тодѣ вôнъ чуесь слабымъ, ходить наче не свôй, ничь го не тѣшить бо вôнъ не въ своимъ елементѣ, такъ якъ та рыба выкинена зъ рôднои рѣки на пѣсчастый берегъ.

Обясню наведену рôжницю прикладомъ.

Праведный патріарха Ной справдѣ бувъ разъ здорово пянымъ, але не бувъ піякомъ. И не диво. Пôславъ Богъ добрый рôкъ на землю. Безъ мѣры и лѣку зародивъ винограду. вина було якъ воды а доброго и правдивого, бо тодѣ ще не було шинкарôвъ, щобъ го фальшовали и въ воду преторяли. Отже праведный патріарха, засмаковавши правдивого, натуралного вина у першій разъ и видѣвши, що дасть ся легко пити бо добре, потягнувъ собѣ кôлька разъ, якъ подобае, упивъ ся невинно на винѣ, бо незнавъ силы и наслѣдку, а се було горячо — вдарило до старця головы и патріарха наче дѣтина усмѣхаючись самъ до себе покотивъ ся на сѣно и заснувъ и твердо заснувъ. Але коли пробудивъ ся бувъ опять такимъ тверезымъ якъ на патріарху подобало.

Теперь пригляньмо ся піякови. Александеръ Великій, царь македоньскій, котрый бувъ завоювавъ майже весь тогдашный знаный свѣтъ, бувъ взôрцемъ и живымъ прикладомъ тверезости и стремезливости, коли воювавъ и прославлявъ ся побѣдами. Але наколи уже не мавъ де воювати, бо всьо загорнувъ пôдъ свою власть вôддавъ ся піятицѣ и якъ бувъ прозваный Великимъ черезъ свою вôдвагу и хоробрôсть, такъ опôсля ще бôльшимъ вславивъ ся піякомъ. Наполеонъ Великій каже о нѣмъ такъ: „За житя рôвнавъ ся зъ императоромъ Трояномъ що до великодушности, умеръ зъ серцемъ Нерона, а зъ налогомъ Гельогабала, римского кесаря піяка.

Налôгъ піяньства есть страшнѣйшимъ и шкодлившимъ вôдъ всѣхъ злыхъ люцкихъ привычокъ тымъ, що піякъ хоть бы и хтѣвъ поправити ся и позбутися ся — то не може бо смертію переплатить. Одного вельми богатого купця жена въ 50 роцѣ житя почала пити сильно колоньску воду и такъ же що дня пила по пять и до 6 великихъ фляшокъ. Наконець хотѣла позбавити ся того налогу, перестала пити, але по мѣсяци умерла.“

Докторъ Gregoire.

Такъ то пише ученый докторъ о надужитю и шкôдливости упиваючихъ трункôвъ. протое най уважають наші рускі робôтники на себе и най выстерѣгають ся того ворога, котрый пôдкопуе ихъ здорове и коротить жите. Сли днесь робôтникъ не мае здоровя до працѣ, то мусить зъ нужды и голоду загибати. Отже осторожно зъ трунками.

Гр. Грушка.

Зъ надъ берегôвъ рѣки Гудсона и околицѣ.

Въ тыхъ сторонахъ, де тихо пливуча рѣка Гудсонъ мече свои воды въ необмежный атлянтскій океанъ и по собѣ слѣду не лишае, въ тыхъ-то сторонахъ малисьмо страшну градову бурю, котра розвинула всю свою силу и лютôсть въ Harlem, Long Island и Cherry Hill — лишаючи за собою страшну руину и люцкихъ трупôвъ. Въ Cherry Hill не осталось анѣ одного дому на своимъ мѣсци. Декотрі поперевертала буря дахомъ до землѣ, инші порозрывала на части и пороскидала о кôлька метрôвъ. Телеграфичні стовпы наче стебло соломы неслись въ повѣтрю, дерева зъ корѣнемъ метало о 200 крокôвъ, одинъ вагонъ и цѣлу стацію понесло свѣтами, девять осôбъ втратило жите. Въ Harlem черезъ кôлька минутъ не можна було видѣти сонця и въ египецкôй тмѣ спасавъ свою душу, если мôгъ и де мôгъ. Крôмъ лютои и страшнои вѣтриницѣ падавъ густый и великій градъ въ величинѣ курячого яйця и де яке вôкно було, то не позôстало цѣле. Найгôрше далась вознаки тая буря панамъ и любителямъ байциклістичой ѣзды: бо де якого напала го коня и всадника несла далеко, далеко на крылахъ вѣтру и богато зъ поломаными крижами и ногами споминають еи фатальну пригоду. Въ Woodhaven знищила буря ажь пятдесять домôвъ. Одинъ швець зъ той мѣсцевости оповѣдавъ менѣ якъ буря однымъ подувомъ взяла его шанду и росповѣдаючи менѣ свою пригоду, ревно розплакавъ ся. Я думавъ зъ початку, що тяжкій жаль такъ давить его шевску душу за шандою. Але опôсля самъ швець признавъ ся, що ему не йде о тое, що буря буду забрала и знищила, але найпаче ему жаль що пôдчасъ бурѣ его жѣнка не знаходилась въ шандѣ и днесь бувъ бы мавъ спокійне жите и бувъ бы постаравъ ся о нову и мôцну шанду. Въ кôлькохъ минутахъ наробила тая несподѣвана буря великои шкоды, котру рахують на тысячь тысячей, а числа убитыхъ и покалѣченыхъ людей ще й доси не знати. Околичні астрономы, котрі глядять на небо и пророкують, яка буде погода на якій день и пишуть въ газетахъ, довѣдали ся потôмъ зъ газетъ що була буря. Чи се не смѣхъ зъ ихъ науки?

Описана буря лютилась дня 13 с. м. и то черезъ короткій часъ. Але друге лихо и нещасте, яке повисло надъ розлогимъ Невйоркомъ не уменьшаесь анѣ на хвилину, но чимъ разъ то гôрше даесь вознаки мешканцямъ космополітичного городу, особенно бѣднôй робôтничôй клясѣ. Пôдъ тымъ нещастемъ, о котрôмъ тутъ пишемо, маесь розумѣти: „недѣльна посуха“. Але не тая посуха, на яку нарѣкають неразъ хлѣборобы — фармеры, але та, яку вôдчувають въ горлѣ бѣдныхъ новоюрчанъ. Ото недѣльне право, въ силу котрого заказано було продавати пиво, инші трунки, такъ заострено, що навѣтъ соды-воды не вôльно продавати. Наші хлопцѣ котрі неразъ приѣзджають до New-York-у троха забавитись та подивити ся на музеи и послухати циганьскои музыки. Данька Габора, щобъ приѣхали до New-York-у въ недѣлю тобы его не спôзнали. Гробова пануе тишина и сельскою несе пусткою. На улицѣ нѣкогôсенько нема, навѣтъ и собаки не увидишь. Всюда позамыкано и передъ кождымъ шинкомъ и будою „soda water“ стоить на пôвсонный полісманъ и вартуе, щобъ де хто пива не нѣсъ, котрого самъ зъ душі-серця напивъ бы ся, слабъ хто му давъ, хоть кроплю, щобъ свою полісманьску душу охолодити.. New-York переживае часы великои реформы въ кождôмъ напрямку. Зреформовано полицію и повсаджано самыхъ начальникôвъ и капитанôвъ до арешту на довгі лѣта. Методийскій пасторъ Пакгоретъ занявъ ся реформою публичнои моральности и зъ сего поводу скасовано майже всѣ домы роспусты, але розпустниць намножило ся такъ, якъ тыхъ мухъ въ лѣтню пору. Теперь шефъ поліціи Рôсвельтъ взявъ ся до запроваджения тверезости въ недѣльный день але и се не удаеть ся якось.

Въ недѣльный день сто разъ бôльша провадить ся піятыка по приватныхъ домахъ. Уже въ суботу вечеръ стараесь кождый, щобъ мати великій запасъ пива и горѣвки на святу недѣлю, — а хто неможе собѣ такъ позволити, задля браку гроша, то мусить пити воду и проклинати реформаторôвъ, що попивають собѣ въ недѣлю заграничні вина и шампаньское усе холодне тримане въ ледѣ. Тіи новоюрчане, котрі хотять ся напити въ недѣлю пива, то йдуть або до Броклина, або до Hooboken, де лишають 340 тысячь дол. котрі бъ могли позôстати въ мѣстѣ New-York-у.

Заострене недѣльного права, що до продажи пива и иншихъ напоѣвъ, есть вельми шкôдливе, не тôлько бѣднымъ живучимъ и жаждучимъ робôтникамъ, але и ихъ поколѣню. На дняхъ породила жена робôтника піючого воду дитину въ тутейшôмъ шпитали зъ двома головами. Одна голова якъ звычайно була люцка голова, а друга всѣмъ на диво була водяна голова або по докторскі „Wasser Kopf“. Коли се дивне дитя завдяки недѣльного права, прійшло на свѣтъ, то жадна спитальна акушерка нехотѣла зъ переляку дитину скупати, доки самъ докторъ не взявъ ся до того.

Отъ така ѣда водить ся въ нашихъ сторонахъ.

Наколи New-York плаче, то Brooklyn не смѣе ся. Кождый мае свого моля, що го грызе. Въ New-York-у бѣда, що не можна пива пити въ недѣлю, а въ Brooklyn-ѣ заказано знову правомъ голярамъ голити и стричи волося або бороду, сли хто яку мае. Сли попадешь брате въ недѣлю въ мѣсто божихъ церквей — бо такъ зветъ ся Brooklyn задля великого числа божихъ храмôвъ — то на кождôмъ кроцѣ подиблешь людей зъ довгимъ неочасанымъ волосемъ, зъ неогладженою бородою и здасть ся тобѣ, що то крайдорожні розбôйники, або пригадують тобѣ першихъ пустинножителѣвъ Тебаиды. Неразъ можна зустрѣнутись съ людиною, котра на пôвъ зголеною бородою шкандибае по улици, або цѣлкомъ залѣпленый нôсъ, очи пляйстромъ. Се знакъ, що пробувавъ самъ голити ся тай немôгъ и себе препогано покалѣчивъ. И то вôльный край! Въ недѣлю можна купити въ аптицѣ всякои для себе трутины и еи спожити, а выпити шклянку пива и обголити бороду, то невôльно. Але всему тому не довгій конець. При слѣдуючихъ выборахъ робôтнича кляса уже перестане дѣлити ся на демократичну и републиканьску, а дасть лишень свôй голосъ на такого, котрый буде голосовати за скасованемъ сего нелюцкого права. Въ Джерзі-Сіті уже лекше можна дôстати пива въ недѣлю. Тутъ або несе сальонѣста кекъ въ мѣшку до хаты, або продае на мѣрку а люде тягнуть шнуркомъ вôдъ лахôвъ черезъ вôкно.

Писали газеты и то поважні, що по четвертôмъ дню мѣсяця юлія почнеть ся всюда робота. И справдѣ на наші приморскі околицѣ людоньки роблять по фабрикахъ, лишень цукровнѣ въ Джерзі-Сіті и Броклинѣ дають тôлко часову роботу. Одного дня возме робôтникôвъ. а по двохъ, або трохъ дняхъ вôдсылае домôвъ.

Якъ звѣстно всѣмъ, що минула Петрôвка и рада-бъ вôддатись кажда дѣвка. Протое увѣдомляемъ нашихъ хлопцѣвъ зъ Пенсильвеніи, що тутъ теперь прибуло богато рускихъ красавиць зъ краю. Здоровí, свѣжí, якъ вода нашихъ гôрскихъ потокôвъ, червоні на лици, якъ сегорôчный тометесъ, тлустí якъ мельника куры. Сли котрый зъ нашихъ хлопцѣвъ схоче користати зъ нашого оголошеня, най не вôдкладае на пôзнѣйше бо не все въ четверъ, Петра не що недѣлѣ святять паску!. Въ слѣдуючôмъ числѣ напишемо дальше и щось нового, а теперь пращайте.

НОВИНКИ.

Еміграційный рухъ мавъ — якъ доносять „Галичаниновии“ — проявитись сильно також уже въ Тернопôльщинѣ. До Бразиліи выѣхало доси ще не богато людей, але староство въ Тернополи облягають товпы селянъ, просячи о выдане пашпортôвъ.

Ювилей кардинала Ледоховского.

Сими днями обходивъ предсѣдатель римскои конґреґаціи для ширеня вѣры 50-лѣтный ювилей священьства. Мечиславъ гр. Ледоховскій, потомокъ колись руского и православного роду,

родивъ ся 1822 р. въ селѣ Горкахъ въ конґресовой Польщи, выховувавъ ся въ колеґіи Лазаристôвъ въ Варшавѣ и Езуитской въ Римѣ и бувъ рукоположеный 1845 року. Маючи ласку у папы, молодий Езуитъ Ледоховскій бувъ именованый домашнымъ пралатомъ папы, а потôмъ бувъ авдіторомъ нунціятуръ въ Мадритѣ, Лисабонѣ, въ полуденнôй Америцѣ, въ Воґотѣ и въ Ріоде Жанейро, а наконець апостольскимъ нунціемъ въ Бруксели. Въ 1861 р. ґр. Ледоховскій бувъ именованый епископомъ тебаньскимъ in partibus infidelium, а въ 1866 р. гнѣзненьско-познаньскимъ архіепископомъ. За часу „културнои" борбы въ Прусахъ Ледоховского 1874 року арештовано и зложено зъ архіепископства. Въ часѣ дволѣтного арешту въ Островѣ папа именувавъ Ледоховского кардиналомъ. По освободженю зъ арешту — Ледоховскій удавъ ся до Риму, и тамъ перебувае около 20 лѣтъ, яко горячій патріотъ польскій старае ся богато робити въ Ватиканѣ для польскои справы а вôдъ якогось часу занимае важну посаду префекта пропаганды. При нагодѣ свого ювілею кардиналъ Ледоховскій одержавъ богато адресъ вôдъ польскихъ товариствъ и вѣдъ польского епископату галицкого а вôдъ цѣсаря Францъ-Іосифа ордеръ — великій хрестъ св. Стефана.

Котра держава найбогатша?

На пôдставѣ найновѣйшихъ працъ економѣстôвъ и статистикôвъ часописи „Monde Moderne" подае обчисленье богацтва девятнайцяти краѣвъ. Перше мѣсце мѣжь тыми займають Сполученû Державы, котрû мають 313 міліярдôвъ, вôдтакъ Англія 265 міліяр., Франція 225 міліярд., Нѣмеччина 161 міліа. Росія 127, дальше Австро-Угорщина 82, Испанія 63, а Италія 54 міліярдôвъ. Богатства прочихъ одинацяти краѣвъ выносять вôдъ 30 до 34 міліярдôвъ. До маетку вчислено и готôвку, хот она у всѣхъ краяхъ становить лишь незначну часть народного гроша. У Франціи примѣромъ монета курсуюча и гроши ульокованû по банкахъ оцѣнено 6 1/2 міліярдôвъ, отже меньше якъ 3 % загальнои сумы народного богатства. Въ инших краяхъ готôвка не досягае навѣть такой пропорціи. Загальна сума богатствъ всѣхъ девятнайцяти краѣвъ досягае 1.475 міліярдôвъ и 170 мільонôвъ.

EINE JUDENREINE NATION.

Называе нѣмецка часопись Deutsches Volksblatt Русинôвъ и пише о насъ такъ: „Русини — се найщасливійшій народъ въ свѣтѣ, позаякъ анѣ одинъ жидъ не признае ся до ихъ народности. Причина сему така, що Русини въ бôльшôй части селяне, неможуть похвалити ся капиталистами, маетками и політичною силою. Власть въ Галичинѣ спочивае въ сю пору въ рукахъ польскои шляхты, а жида можна найти все лишь тамъ, де есть якись интересъ. Въ прочôмъ прочемъ и всѣ рускû часописи та й всѣ товариства е антісемітскû, У Вѣдни е рускû товвриства „Січь" „Громада" и „Буковина", а нема въ нихъ анѣ одного члена жида; въ тыхъ товариствахъ такъ ненавидять жидôвъ, що анѣ одинъ жидъ не смѣе зголосити ся о приняте въ члены.

Якъ мы переживаемо жите? Одинъ статистикъ приглядавъ ся и студіювавъ людске жите довшû лѣта и ерійшовъ до такихъ результатôвъ: пересѣчный чоловѣкъ жие 50 лѣтъ, то его бѣлянсъ представляе ся такъ: 6.000 днѣвъ сну, 6.500 днѣвъ працѣ, 800 приходôвъ, 4.000 на всяки пріемности (тутъ вже вчисленû недѣлѣ и свята), 1.500 днѣвъ на ѣду и пите, а 500 днѣвъ на слабости. Пôдчасъ того часу зѣдае такій чоловѣкъ 17.000 фун. хлѣба, 16.000 фунт. рôжного мяса, 4 600 фн. ярины, яець и рыбы а выпе около 28.000 лит. воды и иньшихъ напоѣвъ Тотû числа выглядають трохи не имовѣрнû, а прецѣнь они мають бути правдивû,

УВАГА.

Хотячû приступити до „Союза" най посылають вступне и мѣсячне до касіера.

Mr. Gr. Chylak
Olyphant Pa.

И увѣдомити секретара пôдъ адресою.

Rev. Nestor Dmytriw
Mt. Carmel, Pa.
P. O. Box. 599.

Млись, трудись, учись до СОЮЗА запишись до читальнѣ ходи Бога въ сердцю май, ближняго люби, церковъ посѣщай, Свободу читай Русь святу люби, доброму научай ся, грошей не марнуй въ процеса невдавай ся. Въ лютерію неграйте, тôлько грôшъ щадѣть
Братя, намъ треба „Народного Дому" ану — скинтесь по центови! Се не запоминайте! . . . . Буде зъ васъ.